

DE VLEESKOORTS VAN DE RABOBANK

ZWARTBOEK VAN FOUTE RABO-INVESTERINGEN

GREENPEACE

DE VLEESKOORTS VAN DE RABOBANK

ZWARTBOEK VAN FOUTE RABO-INVESTERINGEN

Rabostank

GREENPEACE

Inhoud

- 3 Growing a better world together?
- 6 De varkensvisie van de Rabobank
File 1-3
- 7 Wat is er mis met geiten
File 4-5
- 8 Mestfraude... powered by Rabobank
File 6-10
- 10 Rabobank - investeringen in agroindustrie van
sojazaadje tot vleesvitrine
File 11-14
- 12 Conclusie
- 13 Bronnen

Colofon

Onderzoek: Herman van Bekkem en
Hilde Anna de Vries
Tekst: Herman van Bekkem en Hilde
Anna de Vries
Fotografie: Marten van Dijk

Met dank aan Varkens in nood voor
beeldmateriaal.

Februari 2019

Stichting Greenpeace Nederland
Postbus 3946 1001 AS Amsterdam
0800 422 33 44
info@greenpeace.nl
act.gp/raboinvesteringen

Onderzoeksbureau Profundo
(Gerard Rijk en Anniek Herder)
heeft in opdracht van Greenpeace
Nederland de analyse uitgevoerd
van de financieringsstromen naar
de in dit rapport gepresenteerde
casussen. Greenpeace Nederland is
verantwoordelijk voor de vertaalslag
van deze analyse naar de inhoud van
dit rapport.

Dit rapport is met zorg samengesteld
door medewerkers van Greenpeace
Nederland. De teksten, cijfers
en opmaak van dit rapport zijn
gecontroleerd door de medewerkers
van Greenpeace Nederland. De
Rabobank heeft de gelegenheid gehad
tot weerwoord op enkele cases. Deze
werden al behandeld in ons rapport 'De
vleeskoorts van de Rabobank'. De bank
stelt hierover niets te kunnen zeggen
vanwege klant-vertrouwelijkheid.

Mocht u desondanks een fout
tegenkomen, laat het ons dan weten
via info@greenpeace.nl.

Dit zwartboek is een eerste selectie van
foute investeringen in de vee-industrie.
We roepen mensen dan ook op om
kennis over nieuwe investeringen in
de vlees- en zuivelindustrie bij ons te
melden.

GOED DOEL

GROWING A BETTER WORLD TOGETHER?

Als we de reclames en de duurzame woorden van de Rabobank mogen geloven, zijn de investeringen razend duurzaam. Maar wat is de realiteit? Hoe vertaalt de Rabobank zijn beleid, onderzoek en advies in (duurzame) eisen bij het verstrekken van leningen, kredieten en andere financiële producten aan de food- en agrisector – en specifiek aan boeren in de Nederlandse vee-industrie? In dit rapport leggen we de brug tussen het Rabo-beleid en de praktijk aan de hand van een aantal recente, omstreden plannen waarin de Rabo-financiering een belangrijke rol speelt.

Risico's van de huidige vlees- en zuivelindustrie

Om rampzalige klimaatverandering te voorkomen en de internationaal afgesproken klimaatdoelen te halen zijn alle economische sectoren aan zet. In recente wetenschappelijke studies wordt geconcludeerd dat het noodzakelijk is de consumptie en productie van vlees drastisch te verminderen [1, 2, 3]. Concreet betekent dit dat we onze wereldwijde productie en consumptie in 2050 moeten halveren, zoals blijkt uit ons rapport 'Minder is Meer'. Andere belangrijke redenen voor deze ingreep zijn de gezondheidsgevolgen van te veel (rood) vlees eten, de gevolgen voor de natuur, watervervuiling, de problemen met meststoffen en natuurlijk de omstandigheden waarin de dieren worden gehouden.

De rol van de Rabobank

Terwijl wetenschappers de alarmbel luiden over onze vlees- en zuivelconsumptie lijkt de Rabobank Oost-Indisch doof voor deze oproep. De zogenaamde boerenbank investeert veel geld in de vee-industrie – maar liefst 85% van de Nederlandse agro-industrie wordt gefinancierd door de Rabobank. Doorgaan op de weg van intensivering en schaalvergroting (lees: meer megastallen, minder boeren en meer vlees

en zuivel) is het adagium, terwijl in binnen- en buitenland de gevolgen voor klimaat, natuur en niet in de laatste plaats de boeren zelf pijnlijk worden gevoeld. Ook internationaal ziet Rabo de groei van vlees en zuivelconsumptie uit de vee-industrie als kans – niet als probleem. Dat is, in een notendop, de conclusie van het Greenpeace-rapport 'De vleeskoorts van de Rabobank', waarin we de waarheid tonen achter het gemanicuurde duurzame imago van de bank. [4]

Een overzicht van omstreden Rabo-investeringen

In dit Zwartboek van Rabo-investeringen zetten we een aantal concrete omstreden investeringen van de Rabobank op een rij. We onderzochten de financiële relatie van de in dit rapport gepresenteerde casussen met de Rabobank op basis van de openbare gegevens met betrekking tot vastgoed (grond en gebouwen) uit het kadaster. Deze gegevens kunnen op verzoek beschikbaar worden gesteld. In dit rapport hebben we wél de gemeente/plaats benoemd waar een door Rabobank gefinancierd bedrijf gevestigd is, en niet de naam van de boer of het bedrijf. Daarvoor is gekozen omdat het Greenpeace gaat om de investeringen van de bank, en niet om de boer of het bedrijf in kwestie in een kwaad daglicht te stellen.

Onze eisen voor een duurzame dierhouderij

De bank investeert in een failliet systeem, zoals ook financieel analisten steeds luider roepen. Investeren in deze 'vleeszeepbel' gaat ten koste van alles waarvoor de Rabobank zegt te staan. Growing a better world together: groei jaagt de Rabobank zeker na, maar een betere wereld duidelijk niet.

Greenpeace heeft daarom drie duidelijke eisen aan de bank:

1 Erken de noodzaak van inkrimping van de veestapel, vermindering van de consumptie van dierlijke eiwitten en afbouw van de vee-industrie. De bank moet zijn financiering van de sector daarom ingrijpend veranderen en langzaam desinvesteren uit de vleesindustrie;

2 Blijf vooral een boerenbank, maar biedt de noodzakelijke financiële ruimte voor een transitie van het huidige landbouwsysteem naar ecologische landbouw met minder dieren. Dit betekent: investeren in ecologische dierhouderijen en de productie van plantaardige alternatieven voor dierlijke eiwitten. Samen met de boeren;

3 Gebruik je invloed op politiek, boeren, wetenschap en techniek ontwikkeling voor een soepele transitie van het huidige landbouwsysteem naar een ecologisch landbouwsysteem met minder dieren en meer plantaardig voedsel.

De varkensvisie van de Rabobank

Het is crisis in de varkenssector in ons land. In een aantal regio's is de stank uit de megastallen niet te harden, de industrie is een gezondheidsgevaar voor boeren en omwonenden en de natuur heeft zwaar te lijden onder de veel te grote uitstoot uit deze industrie. En de boeren? Bijna de helft van hen leeft onder de armoedegrens terwijl de bedrijven die zij runnen een miljoeneninvestering zijn.

De Nederlandse regering heeft geld gereserveerd voor een 'warme sanering' van de varkenssector, als oplossing voor lokale problemen van extreme overlast voor omwonenden en om de sector uit het economische slop te halen. Bij deze sanering zien we, dat - naast het ministerie en varkenssectororganisatie POV - de Rabobank aan de knoppen draait. Zo publiceerde de Rabobank kort geleden de 'Varkensstudie 2018'.

Hierin schrijft de bank over de verwachtingen van de varkensvlees-industrie voor de periode tot 2030. [5] In het visiedocument over de sector anno 2030 voorspelt de bank: "De huidige Nederlandse varkenshouderij telt 4.300 bedrijven, die worden geëxploiteerd door circa 3.500 ondernemers. Dit zijn veelal nog familiebedrijven en zij houden gezamenlijk circa 12,4 miljoen dieren [...] De laatste decennia nam het aantal bedrijven elke tien jaar grofweg met de helft af. De verwachting is dat er in 2030 nog 1.000 ondernemers over zijn die veelal werken met meerdere locaties... De Rabobank verwacht dat circa 5% van het aantal varkensrechten zal worden opgekocht."

De inzet op kostenverlaging en productieverhoging, samen met schaalvergroting, heeft geleid tot een vooraanstaande internationale positie van de Nederlandse varkenshouderij, zo concludeert de bank. In de visie speelt de export van Nederlands varkensvlees een belangrijke rol. "De verwachting is dat de vraag naar varkensvlees wereldwijd de komende decennia blijft stijgen. Dit gaat waarschijnlijk gelijk op met landen waar een toenemende koopkracht wordt waargenomen. De vraag van varkensvlees in Nederland sluit aan bij de Europese trend... Voor een optimale opbrengstwaarde van het totale varken is het van belang dat de vleesindustrie wereldwijd toegang blijft houden tot groeimarkten."

Wat betekent dit voor de sanering van de varkensstapel? Dat het aantal varkens niet noemenswaardig afneemt, terwijl het aantal varkensboeren sterk daalt. Als het aan de Rabobank ligt, gaan we een toekomst tegemoet met nog grotere bedrijven en nog veel minder boeren. Die boeren moeten concurreren op de wereldmarkt om de laagste prijzen in een ware 'race to the bottom'. De Rabobank grijpt dus niet zijn kans om, nu de sector toch op de schop gaat, samen met de boeren een veel kleinere ecologische varkenshouderij te ontwikkelen die is gebaseerd op regionale kringlopen. De toekomst die de bank voor de sector ziet, zorgt er alleen maar voordat deze verder vastdraait in schaalvergroting en intensivering, terwijl de uitkomsten daarvan al bekend zijn. Komt er zo ooit een einde aan de schaalvergroting en intensivering? In het Brabantse platteland zien we op een aantal plaatsen al een klein (of liever: mega-groot) voorproefje van hoe de Nederlandse varkensindustrie er uit gaat zien als we de financieringsstromen volgen van de Rabobank.

File #1: 11.000 varkens in Mariënheem

De initiatiefnemer van een nieuwe uitbreiding van een bedrijf tot een megastal van 11.000 varkens heeft drie hypotheekafspraken afgesloten bij de Rabobank voor een totaalbedrag van € 5,6 miljoen. Beloftes dat de stank zal worden ingeperkt werden met scepticisme benaderd. Geen wonder, want de 'luchtwassers' waarmee veel varkenshouders de uitstoot van schadelijke stoffen uit hun stallen proberen te beperken, blijken in de praktijk namelijk vaak veel minder effectief dan gedacht. Varkensboeren overtreden als gevolg daarvan op grote schaal milieuregels. Ondanks protest en bezwaar en beroep van omwonenden tegen de plannen zijn de vergunning afgegeven [6, 7, 8.]

File #2: 16.000 varkens naast een natuurgebied

Een heel andere houding nam de gemeente Oirschot aan bij de plannen voor een vee-fabriek voor 16.000 varkens pal naast natuurgebied de Kampina. Hypotheekhouders van twee hypotheekafspraken op het perceel zijn de Coöperatieve Rabobank en Rabohypotheekbank.

Natuurmonumenten (beheerder van het waardevolle natuurgebied), de Brabantse Milieufederatie en omwonenden spanden een rechtszaak aan tegen het besluit van de gemeente om de bouw toe te staan. Zij wijzen onder meer op de grote impact van de ammoniakuitstoot van de vee-fabriek op het natuurgebied. Eerst trok de gemeente de vergunning in, maar het plan dreigt nu gewoon door te gaan, doordat de gemeente een nieuwe vergunning heeft afgegeven. Ook daartegen kwamen de milieuorganisaties in het geweer, waarna de rechtbank de gemeente vroeg om zijn standpunt beter te motiveren. [9] Redding kan nog komen van het Europese Hof van Justitie over de gevolgen van vee-fabrieken voor de aanpak van het stikstofprobleem [10] (zie daarover hoofdstuk 1 van het rapport 'De vleeskoorts van de Rabobank').

File #3: 21.000 dieren Megastal en 61.000 ton mestvergisting

In het Limburgse Horst aan de Maas is een megastal met 21.000 dierplaatsen (zeugen, mestvarkens, geiten en biggen) en een mestvergistingsinstallatie met een totale capaciteit van 61.000 ton gevestigd. Dit bedrijf veroorzaakt veel stankoverlast voor de burens van het bedrijf. Desondanks liggen er plannen om de mestvergister twee keer zo groot te maken. De hypotheekverstrekker van deze ondernemer is de Rabobank met een hypotheek van € 19,5 miljoen. De omwonenden, verenigd in de Werkgroep Behoud woonomgeving De Paes, verzetten zich tegen de uitbreiding [11].

Wat is er mis met geiten?

Misschien heb je wel gehoord van steeds groter wordend verzet van provincies tegen de bouw en uitbreiding van nieuwe geitenstallen. Inmiddels hebben Gelderland, Noord-Brabant, Utrecht, Overijssel, Limburg, Zuid-Holland, Noord-Holland, Overijssel en Flevoland een geitenstop afgekondigd. De belangrijkste reden voor een rem op het aantal geiten is zijn de gezondheidsgevolgen. [12] De Q-koorts epidemie heeft voor veel leed gezorgd en uit onderzoek blijkt ook dat het in de buurt van geitenstallen ongezonder leven is.

Naar schatting 50.000 tot 100.000 Nederlanders raakten tussen 2005 en 2011 besmet met de bacterie *Coxiella burnetii*, die vooral wordt overgedragen door geiten en schapen. De bekendste manier om besmet te worden, is het inademen van stof van boerderijen waar deze dieren gehouden worden. De Q-koortsepidemie eiste 95 levens volgens een laatste telling van RadboudUMC. Nog eens 519 mensen verkeren in de gevarenzone doordat zij een chronische vorm van Q-koorts opliepen, die onder meer tot ernstige hartproblemen kan leiden. En 800 tot 1.000 mensen kampen met het Q-koortsvermoeidheidssyndroom. Deze uitbraak in Nederland is helaas nog altijd uniek voor de wereld. [13]

In een recente studie naar het verband tussen wonen in de omgeving van geiten- en pluimveestallen en het voorkomen van longontsteking stellen de onderzoekers vast dat het aantal gevallen van longontsteking toeneemt binnen een straal van 2 km rond geitenhouderijen. Deze conclusie werd ook in eerder onderzoek getrokken. In de onderzochte jaren dat zelfs met een kwart tot een derde. Dat komt neer op 130 vermijdbare gevallen van longontsteking per 100.000 omwonenden. [14]

Genoeg redenen om de geitenhouderij in ons land te verkleinen, in plaats van verder te laten groeien, maar uit ons onderzoek blijkt dat Rabobank financieel betrokken is bij geitenbedrijven met uitbreidingsplannen.

“De Q-koortsepidemie eiste 95 levens volgens een laatste telling van RadboudUMC. Nog eens 519 mensen verkeren in de gevarenzone doordat zij een chronische vorm van Q-koorts opliepen, die onder meer tot ernstige hartproblemen kan leiden.”

File #4: Uitbreiding geitenhouderij in Rossum

De afgelopen jaren zit de geitenhouderij flink in de lift. Zo leefden er in 2018 zo'n 588.000 geiten in ons land, waarvan een significant aandeel in de provincie Noord-Brabant. Ook bij een bedrijf in Rossum is animo voor uitbreiding van het aantal dieren, en wel naar 13.000 geiten. Dit plan leidde tot bezorgdheid bij de dorpsraden van Rossum en Hurwenen. Ook de bewoners van Rossum maken zich zorgen over de voorgenomen uitbreiding [15]. De initiatiefnemer in Rossum heeft verschillende hypotheek afgesloten bij de Rabobank met een totaalbedrag van € 2,35 miljoen.

File #5: Geitenhouderij in het epicentrum van de Q-koorts

In 2007 vond een van de eerste uitbraken van Q-koorts plaats bij een geitenhouderij in Herpen. Duizenden mensen raakten uiteindelijk besmet met deze gevaarlijke ziekte en ondervinden de rest van hun leven de ernstige medische gevolgen hiervan. Omwonenden zijn faliekant tegen het houden van meer geiten in deze regio. Toch wilde de geitenboer uit Herpen meer dieren in zijn stallen gaan houden. De Rabobank Groep is hypotheekhouder van een hypotheek die in 2009 ingeschreven is bij het Kadaster voor een bedrag van € 1,5 miljoen. Dat de uitbreidingsplannen niet doorgingen, is te danken aan de gemeenteraad van Oss (waaronder Herpen valt) die zich hiertegen in september 2018 uitsprak. Om een definitief stokje te steken voor de uitbreiding wil de gemeente nu het bestemmingsplan wijzigen. [16]

In een gezond landbouwsysteem is de hoeveelheid mest – en dus het aantal dieren – in evenwicht met de grond waarop gewassen groeien. De intensieve veehouderij heeft een overschot aan mest doordat er teveel dieren worden gehouden in verhouding tot de beschikbare grond rondom de boerenbedrijven en in Nederland. De Nederlandse overheid heeft in overleg met de Europese Commissie een fosfaat- en een stikstofplafond ingesteld. Dat is de maximale fosfaatproductie van de veestapel in Nederland.

Nederland mag van de Europese Commissie meer dierlijke mest toepassen dan de norm van de Nitraatrichtlijn, mits het fosfaatplafond niet wordt overschreden. [17] Deze Europese regelgeving is in werking gesteld om het milieu te beschermen en bepaalt zoals NRC schrijft; *'...dat boeren maar een deel van hun mest op het land mogen strooien. De rest moeten ze afvoeren, naar een akkerbouwer die nog mest op zijn land mag hebben, of naar het buitenland. Alle bedrijven moeten kunnen verantwoorden wat er met hun mest gebeurt. Het bijhouden van zo'n 'mestboekhouding' is wettelijk verplicht. [...] Het Planbureau voor de Leefomgeving schreef in april in een evaluatie van de Meststoffenwet dat betrokkenen in de sector schatten dat 30 tot 40 procent van de mest illegaal wordt uitgereden.'* [18]

Zoals het Openbaar Ministerie ook aangaf in een opzienbarend interview in NRC: de enige manier om de fraude met mest effectief aan te pakken, is vermindering van het mestaanbod – en dus van het aantal dieren in de vee-industrie. Zolang er veel te veel mest geproduceerd wordt, blijven de kosten van mestafvoer een reden voor handelaren en boeren om te proberen op een illegale manier van de mest af te komen. [19]

Rabobank zit echter nog op een heel ander spoor; niet het aantal dieren verminderen om de mestkringloop en de balans tussen grond en dieren weer te herstellen. Rabo veegt het mestprobleem onder het tapijt met financiering van dure mestverwerkingsfabrieken die tot veel verzet en juridische procedures van omwonenden leiden. Of, zoals de bank het wat eufemistisch opschrijft in de Varkensstudie: *"Er is de afgelopen jaren technische vooruitgang geboekt in het mestverwerkingsproces. Echter er is nog onvoldoende verwerkingscapaciteit en het wordt nog steeds als een afvalproduct gezien. In plaats van een bodemverbeteraar. Door de hoge benodigde investeringen in mestverwerkingsinstallatie(s) is grootschalige collectieve verwerking de enige oplossing. De uitdaging ligt in het verkrijgen van de benodigde vergunningen en het opzetten van dit collectief."* [5]

Mestfraude... powered by Rabobank

Rabobank financiert mestvergistingsinstallaties waarbij met mest, meestal in combinatie met andere biomassa, methaan wordt geproduceerd. Ook doet de bank veel onderzoek over marktontwikkeling en stimuleert het de uitrol van deze techniek door subsidie-adviezen. Op het eerste oog lijkt deze productie van biogas een duurzame manier van energievoorziening, mede doordat het methaan uit de dierlijke mest anders in de atmosfeer zou komen. Toch kleven aan mestvergisting wel nadelen: het is duur en gaat vaak gepaard met inzet van andere biomassa, die bijvoorbeeld ook als diervoer of als compost gebruikt zou kunnen worden. Bovendien zorgt grootschalige ontwikkeling van mestvergisting ervoor dat onze energievoorziening afhankelijk wordt van teveel mest – kortom, van te veel dieren. Het creëert bovendien een stimulans om dieren meer in de stal te houden en niet buiten in de wei. [20]

File #6 – Rabo financiert de mestfraude

In het dossier 'Het Mestcomplot' van NRC worden diverse bedrijven beschreven die betrokken zijn of waren bij fraude met mestverwerking in Nederland: transporteurs, boeren, boekhouders, advocaten en laboratoria. Volgens het NRC-onderzoek maakte de Rabobank Groep deze fraude mede mogelijk: 'De Rabobank is in deze regio de grootste geldschieter, met meer dan twintig lokale kantoren. De bank bleef ondernemingen financieren terwijl algemeen bekend was dat ze betrokken waren bij mestfraude.' [19]

In een van de gevallen zegde de bank het krediet aan een mesttransporteur pas op, nadat het Ministerie van Economische Zaken beslag had gelegd op zijn goederen; dat was bovendien een jaar nadat de man door de rechtbank veroordeeld was tot een geldboete en een voorwaardelijke celstraf. Bij een andere frauderende mesttransporteur ging de Rabobank gewoon door met de financiering tot het laatste bedrijf van de fraudeur uiteindelijk failliet ging. Het beleid van Rabobank is erop gericht dat bedrijven na een overtreding een jaar krijgen om hun leven te beteren, maar dat daarna de relatie wordt verbroken. Echter, de celstraf en boetes die de fraudeur kreeg opgelegd, maakten blijkbaar geen verschil in de klantbeoordeling door de bank. [21]

File #7 – De mestfraude gaat door...Rabofinanciering ook

Op 19 november 2018 deed de politie verschillende invallen bij bedrijven die ervan worden verdacht betrokken te zijn bij de mestfraude. [22] In het nieuws kwam de inval bij mestadviseur Bergs Advies. Dit bureau adviseert ongeveer een kwart van alle varkens- en kippenhouders in ons land. In 2017 werd Bergs in hoger beroep veroordeeld voor het meermaals medeplegen van valsheid in geschrifte. Het kantoor had toen een papieren constructie opgezet voor een Limburgse varkensboer, zodat hij kon frauderen met zijn mestexport naar Duitsland. Bij het organiseren van de fraude werden facturen vervalst en antedateerde het bedrijf een overeenkomst.

Ook hier duikt de Rabobank weer op: het kadaster vermeldt dat op het perceel waarop het bedrijfspand van Bergs staat in 2013 een hypotheek ingeschreven voor een bedrag ter hoogte van € 700.000 door... de Coöperatieve Rabobank U.A. en de Rabohypotheekbank.

File #8: De grootste mestfabriek van Europa – hoe Rabo het mestoverschot onder het tapijt veegt

De mogelijke komst van een van de grootste mestverwerkingsfabrieken van Europa met een capaciteit van 500.000 ton op bedrijventerrein Elzenburg/De Geer in Oss stuitte afgelopen jaren op veel verzet van de Ossenaren [23]. De initiële plannen om de fabriek in Landhorst te bouwen zorgden voor zoveel verzet dat de initiatiefnemers hun oog op Oss lieten vallen. De Ossenaren kregen echter de gemeente aan hun zijde die vervolgens het bestemmingsplan van het bedrijventerrein aanpaste op grond van gezondheidsrisico's en de weerstand onder bewoners door de mogelijke stankoverlast en veiligheidsrisico's. Om hun mestbeleid veilig te stellen draaide het college van Gedeputeerde Staten deze stap echter terug. [24] Maar het laatste woord over de besluitvorming lijkt nog niet gesproken.

Op de locatie waar de mestfabriek gebouwd zou worden is een hypotheek afgesloten bij de Rabobank voor een bedrag van € 7,5 miljoen. De conclusie die hieruit getrokken kan worden is dat de Rabobank de initiatiefnemende partijen bedient. Er is echter nog geen hypotheek verstrekt voor de daadwerkelijke plannen van de bouw van de mestfabriek – er wordt immers volop gesteggeld over de vraag of er überhaupt een vergunning voor de fabriek wordt gegeven.

File #9: Groeiplannen mestfabriek Nistelrode

Net als in Oss zetten groeiplannen van de mestfabriek in Nistelrode de gemeente en de provincie lijnrecht tegenover elkaar. De provincie overweegt medewerking, de gemeente Bernheze steunt de lokale bewoners die ontzet reageerden op het feit dat de initiatiefnemer al begonnen was met het uitvoeren van de uitbreidingsplannen. Er werd bijna twee keer zoveel mest opgeslagen dan er in de vergunning was toegestaan. Dit leverde hem drie dwangsomprocedures op. [25] Begin dit jaar werd een hypothecaire lening van 2,5 miljoen van een totaal van 3,3 miljoen bekrachtigd door de Rabobank.

File #10: Uitbreiding mest- en veeindustrie in Brabant en Zeeland

Door een van oorsprong Brabants bedrijf wordt in Zeeland een grote mestvergister geplaatst met een capaciteit van 65.000 ton. De hypotheek die hiervoor is verstrekt door Rabobank is € 22 miljoen. Het bedrijf heeft al een grote bestaande mestvergistingsinstallatie en een bedrijf met melkvee en varkens op verschillende locaties. [26] De Rabobank heeft naast de financiering van de Zeeuwse locatie een hypotheek van € 20 miljoen verstrekt aan de initiatiefnemer – verspreid over verschillende andere locaties van het bedrijf. Ondanks het duurzame imago van mestvergisting leiden investeringen in deze (dure) manier van energie opwekken niet tot het oplossen van het oorspronkelijke probleem; teveel dieren in ons land en het enorme mestoverschot. Het investeren in mestvergisting en –verwerking leidt dan ook af van de werkelijke oplossing – minder dieren – en zorgt tegelijkertijd voor overlast en stank voor omwonenden.

Rabobank – investeringen in agroindustrie van sojaaadje tot vleesvitrine

Zoals uitgebreid beschreven in het rapport ‘De Vleeskoorts van de Rabobank’ is Rabo met recht een boerenbank. En dat niet alleen, het investeringsportfolio van de bank beslaat de hele productieketen van vlees, zuivel en andere agrarische producten. In de vee-industrie investeert de bank letterlijk in bedrijven in de productie van sojazaaden, de daarbij gebruikte bestrijdingsmiddelen, landbouwmachines, graanhandel, veevoerproductie en –distributie, vee fokkerij en –selectie, stalsystemen en techniek, zuivelindustrie, slachthuizen en alles wat daarbij komt kijken. [27] Ook beperken de Rabo investeringen zich niet tot enkele diersoorten, maar werkelijk bedrijven met alle soorten boerderijdieren zijn vertegenwoordigd op de balans van de bank. Van kippen tot kalfjes, en van eenden tot schapen.

File #11: Fries megabedrijf met 400.000 vleeskuikens

€ 10 miljoen, zoveel geld steekt de Rabobank in een Fries megabedrijf met 400.000 vleeskuikens verdeeld over 12 stallen met 3 bio-vergistersilo’s en 1 mestverwerkingsinstallatie. Het bedrijf veroorzaakt al jaren stank- en geluidsoverlast. [28] Klachten van omwonenden leidden tot een grootschalige inspectie van de NVWA waarbij verschillende overtredingen werden vastgesteld, waaronder overbezetting van stallen, het niet goed functioneren van luchtwassers en het ontbreken van stuwbakken bij ventilatoren (wat helpt om de stank tegen te gaan). [29]

File #12: Industriële kalverhouderij in dorpskern

De Rabobank is ook hypotheekhouder bij een hypotheek voor een veehouder in Schaijk, ingeschreven voor een bedrag van € 2 miljoen, die zijn bedrijf vijf tot zes keer zo groot wil maken. Onderdeel van de megalomane plannen zijn een stal van 75 bij 42 meter die tegen de bebouwde kom van Schaijk aangebouwd moet worden. In de stal zullen 1.200 kalveren geplaatst worden, 1.000 meer dan de kalverhouder nu heeft.

Buurtbewoners protesteren tegen de

voorgenomen bouwplannen. [30] Zij vrezen voor de gezondheidsrisico's van de enorme stal zo dicht bij mensen en maken zich zorgen over de toename van verkeers- en geluidsoverlast.

Sowieso moet de Rabobank zich eens achter de oren krabben over het financieren van kalverbedrijven in Nederland. Zij importeren kalveren uit heel Europa - letterlijk van Ierland tot Polen - om ze vet te mesten. Nederland is een van de grootste 'afmesters' van kalveren in de Europese Unie. De kalfjes leven een afgezonderd bestaan in grote stallen, waardoor vrijwel niemand zich dit realiseert. Het voer wordt uit het buitenland aangesleept, de mest blijft achter in ons land en het grootste deel van het vlees gaat de grens over. Afgezien van de gezondheidsrisico's voor mensen is de kalverindustrie niet bepaald duurzaam en diervriendelijk.

File #13: Dierenleed eendenslagerij

Los van investeren in een veel te grote veestapel, financiert de Rabobank met € 10 miljoen ook de eendenbroederij en -slagerij in Ermelo, waar jaarlijks 8,5 miljoen eenden worden geslacht voor vlees, dons en veren. Afgelopen jaar leidden undercover film-acties tot ophef en protest over

de geconstateerde mishandeling van eenden binnen de supply-chain van de slagerij. Het bedrijf slachtte 32.000 eenden per dag en heeft een vergunning aangevraagd voor het slachten van 40.000 eenden per dag. [31]

File #14: (Tijdelijk) gesloten slagerij door misstanden

We worden regelmatig opgeschrokken door misstanden in slachthuizen. In 2017 deelden inspecteurs van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit twee keer zoveel boetes uit als het jaar daarvoor, een totaal van 49. Eén van de slachthuizen, te Hoogeveen, is daardoor (tijdelijk) gesloten wegens verdenking van fraude en het slachten van te zieke dieren. De NVWA en het OM stellen dat het slachten van zieke dieren risicovol kan zijn voor de volksgezondheid, omdat zo vlees van zieke dieren in de voedselketen terecht kan komen. Het slachthuis, met een hypotheek van € 1 miljoen van de Rabobank is inmiddels weer geopend. [32, 33]

CONCLUSIE – RABO INVESTEERT IN EEN DOODLOPENDE WEG

Bovengenoemde praktijkvoorbeelden laten zien hoe de Rabobank, ondanks zijn duurzame imago, zeer onduurzame en tot veel maatschappelijke ophef leidende initiatieven in de vee-industrie financiert. Ook bevestigt de lijst dat de Rabobank in alle schakels van de vleesketen actief is met zijn investeringen, van de teelt van krachtvoer tot het slachthuis en de handel in dierlijke producten. Oftewel: van zaadje tot karbonaadje.

De conclusie is helder: de groene taal van de Rabobank is niet meer dan window-dressing. Een groen laagje vernis over een fout en falend investeringsbeleid in een vastgedraaide vee-industrie met, zoals ook blijkt uit deze casussen, grote maatschappelijke gevolgen. Dat is een korte termijn-politiek waar niemand uiteindelijk beter van wordt. En dat moet dus anders.

Bronnen

1. RLI, 2018. [Duurzaam en gezond – Samen naar een houdbaar voedselsysteem](#). Raad voor de leefomgeving en infrastructuur, Maart 2018
2. Buckwell, A. and Nadeu, E. 2018. [What is the safe operating space for EU livestock?](#) RISE Foundation, Brussels
3. Willet, W. et al., 2019. [Food in the Anthropocene: the EAT–Lancet Commission on healthy diets from sustainable food systems](#) DOI:[https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(18\)31788-4](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(18)31788-4)
4. Bekkem, Van H. en H. de Vries, 2019. [De Vleeskoorts van de Rabobank](#) - Onderzoeksrapport Greenpeace Nederland.
5. Rabobank, 2018. Nederlandse Varkenshouderij van de toekomst: Ontwikkelen binnen “nieuwe” grenzen, Rabobank.
6. Heijde, T. Van der (2018, 6 september). [Handjeklap in Mariënheem: varkenshouderij mag uitbreiden als andere megastal verdwijnt](#), RTV-Oost
7. Koerhuis, B. (2017, 1 juli). [Varkensbaron krijgt groen licht Raalte](#), De Stentor.
8. Heijde, T. Van der (2017, 11 augustus). [‘Als dat grote bedrijf met die stank hier komt, vrees ik het einde van Mariënheem’](#) RTV-Oost
9. De Graaf, P. (2018, 11 september), [“De vee-fabriek die niemand wil, die komt er waarschijnlijk toch”](#), De Volkskrant
10. ECJ, 2018. [Arrest van het Hof](#), 7 november 2018. Prejudiciële verwijzing – Richtlijn 92/43/EEG – Instandhouding van de natuurlijke habitats en van de wilde flora en fauna [...] Integrale beoordeling voordat individueel toestemming wordt verleend aan agrarische bedrijven die stikstofdepositie veroorzaken” In de gevoegde zaken C293/17 en C294/1
11. Hulster, D. de, (17 april 2015) [Verzet tegen uitbreiding biogasinstallatie Ashorst in Horst](#), ILimburg.
12. Hotse Smit, P. (2019, 14 januari) [Geitenstop in meeste provincies uit angst voor gezondheidsrisico's](#), Volkskrant.
13. Radboud UMC, (2018, 2 november). [Sterfte aan Q-koorts naar boven bijgesteld: 95 mensen overleden](#) Nieuwe cijfers uit Nationale Chronische Q-koorts Database
14. Baliatsas, C., Dückers, M., IJzermans, C., Heederik, D., Huss, A., Smit, L., Hogerwerf L., Post, P., Boender, G., Hagens, T., Petie, R., 2018. [Veehouderij en Gezondheid Omwonenden III Longontsteking in de nabijheid van geiten- en pluimveehouderijen](#); actualisering van gegevens uit huisartspraktijken 2014 – 2016. Nivel. ISBN/EA 978-94-6122-515-3
15. Kers, B., (2018, 20 december). [Bewoners Hurwenen en Rossum doen moreel appèl op geitenhouder](#), Brabants Dagblad.
16. Driessen, P. (2018, 5 september), [“In geheim overleg zet Osse raad rem op groei geitenhouderij”](#), Brabants Dagblad.
17. CBS, 2018. Webartikel [“Fosfaatplafond”](#) Online geraadpleegd oktober 2018.
18. Dohmen, J. en Rosenberg, E. (2017, 10 november), [“Het Mestcomplot”](#), NRC.
19. Dohmen, J. en Rosenberg, E. (2018, 12 november). [OM: de veestapel moet kleiner](#), NRC
20. [Onderzoek Duurzaamheid Nederlandse Stroomleveranciers 2018](#) - gezamenlijke uitgave van Consumentenbond, Natuur en Milieu, WISE en Greenpeace.
21. Dohmen, J. en Rosenberg, E., (2017, 10 november). [Rabobank financierde mestfraudeurs in Brabant](#), NRC
22. Dohmen, J. en Rosenberg, E., (2018, 19 november). [Adviesbureau ‘spil in mestfraude’](#), NRC
23. Nagtzaam, P. (2016, 5 juni). [‘Osse front tegen de stront’ houdt manifestatie tegen mestfabriek: ‘We gaan die hele mestfabriek wegflyeren’](#), Brabants Dagblad.
24. Otterdijk, F. van, (2018, 23 oktober). [Mestfabriek op industrieterrein Oss tóch kansrijk, provincie draait besluit gemeente terug](#), Brabants Dagblad.
25. Hurk, M. Van den, (2018, 12 december). [Dadendrang mestfabriek Nistelrode zet provincie en gemeente tegenover elkaar](#), Brabants Dagblad
26. Werf, H. Van der (2017, 31 oktober). [Brabander met lef bouwt biovergasser op Axelse Vlakte](#), PZC
27. Rabobank 2017, [Rabobank loan portfolio overview](#). December 2017
28. Max50deur, [Je zult er maar wonen](#) - webartikel door het de platformorganisatie van burgers in het buitengebied.
29. Max50deur, [Record aan dwangsommen voor mega-kippenboer in Friesland](#) - webartikel door het de platformorganisatie van burgers in het buitengebied.
30. Rakt vd M., 2018. [“Absurd”, zo’n vee-fabriek tegen de bebouwde kom van Schaijk aan](#), Brabants dagblad.
31. RTL-nieuws, (2018, 6 juli). [Protest bij eendenslachterij: ‘Dit moet je dieren niet willen aandoen’](#) - website RTL nieuws.
32. RTV Drenthe, (2008, 29 april). [Slager Wildeboer ruziet al jaren met instanties](#).
33. DvhN, (2018, 11 oktober). [NVWA en OM doen inval bij slachterij in Hoogeveen](#), Dagblad van het Noorden

Er zit
een luchtje

aan onze
investerings

GEFINANCIERD DOOR: **Rabostank**

HIER WORDT GEWERKT AAN: klimaatverandering en dierenleed

Dien een klacht in tegen de #vleeskoorts van de Rabobank

act.gp/Stoprabostank

GREENPEACE

GREENPEACE